

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

"ЗАТВЕРДЖУЮ"

Заступник керівника
(проректор з науково-педагогічної роботи)

Микола АФАНАСЬЄВ

Релігієзнавство

робоча програма навчальної дисципліни

Галузь знань **29 «Міжнародні відносини»**
Спеціальність **291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**
Освітній рівень **перший (бакалаврський)**
Освітня програма **«Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії»**

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

вибіркова
українська

Завідувач кафедри філософії та політології

Олег КУЗЬ

Харків
2020

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри філософії та політології
Протокол № 1 від 25.08.2020 р.

Розробники:

Кузь О. М., д.філос.н., проф. кафедри філософії та політології,
Коннова Н. О., ст. викл. кафедри філософії та політології,
Потоцька Ю. І. к.філос.н., доц. кафедри філософії та політології.

Лист оновлення та перезатвердження робочої програми навчальної дисципліни

Навчальний рік	Дата засідання кафедри – розробника РПНД	Номер протоколу	Підпис завідувача кафедри

Анотація навчальної дисципліни

«Релігієзнавство» є вибірковою навчальною дисципліною циклу соціально-гуманітарної підготовки студентів спеціальності 291 «Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії» першого (бакалаврського) рівня.

Актуальність вивчення релігієзнавства обумовлена історичною роллю релігій та релігійних організацій у соціокультурному і політичному житті, підвищенням значення релігійного фактору в розвитку сучасного «постсекулярного» суспільства.

Об'єктом навчальної дисципліни є релігія як тип світогляду і світовідчуття, одна зі сфер духовного життя, спосіб практично-духовного освоєння світу суспільством, групою, індивідом і особистістю.

Предмет навчальної дисципліни – закономірності виникнення, розвитку та функціонування релігії, її різноманітні феномени, взаємозв'язки та взаємний вплив релігії та інших областей культури.

Мета навчальної дисципліни: формування у студентів компетентностей щодо розуміння походження та сутності релігії, її місця і ролі у соціально-політичному, духовно-моральному житті суспільства.

Для досягнення мети поставлені такі основні **завдання**:

оволодіння основними термінами та поняттями релігієзнавства на рівні відтворення, тлумачення та використання в повсякденному житті;

знайомство з світовими та національними релігіями та їх значення історичному розвитку;

набуття вмінь та навичок застосування знань з релігієзнавства щодо визначення лінії особистої поведінки в умовах розмаїття релігій;

розкриття специфіки релігій в Україні, визначити її місце та роль у сучасному світовому культурному просторі.

Серед знань, потрібних фахівцям для успішної діяльності у своїй галузі, релігієзнавство належить до знань, без яких неможливе становлення кожної людини як особистості, формування її духовної культури. Релігієзнавство важливе для професійної підготовки студентів, а саме, міжнародні відносини живляться релігійною тематикою.

На основі наукових принципів ставлення до релігії, церкви, богослов'я та віруючих, дисципліна «Релігієзнавство» покликана формувати власну позицію у ставленні студентів до вимог українського законодавства «Про свободу совісті та релігійні організації», розрізняти особливості конфесійної діяльності релігійних організацій аби підтримувати ті заходи, які спрямовані на відродження духовної культури української нації, на діалог і співробітництво віруючих і невіруючих в ім'я розвитку національної культури.

Характеристика навчальної дисципліни

Курс	4
Семестр	1
Кількість кредитів ECTS	4
Форма підсумкового контролю	залік

Структурно-логічна схема вивчення дисципліни

Пререквізити	Постреквізити
Філософія	Дипломатичний протокол та етикет
Всесвітня історія	Міжнародні відносини в Європі
Міжнародні культурні відносини	

Компетентності та результати навчання за дисципліною

Компетентності	Результати навчання
Здатність працювати в міжнародному контексті. Здатність бути критичним і самокритичним. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному. Здатність оцінювати стан та напрями досліджень міжнародних відносин та світової політики у політичній, економічній, юридичній науках, у міждисциплінарних дослідженнях. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені. Здатність застосовувати знання характеристик розвитку країн та регіонів, особливостей та закономірностей глобальних процесів та місця в них окремих держав для розв'язання складних спеціалізованих задач і проблем. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути. Здатність аналізувати діяльність міжнародних недержавних акторів та транснаціональні відносини.	Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці. Знати природу та механізми міжнародних комунікацій. Знати природу та характер взаємодії окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1 Релігія як феномен духовної культури

Тема 1. Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна

Предмет релігієзнавства як науки і як навчальної дисципліни. Релігієзнавство як галузь знань. Виникнення та становлення релігієзнавства як окремої галузі знань. Методи дослідження релігієзнавства, комплексний підхід.

Релігієзнавство як навчальна дисципліна. Мета та завдання курсу. Предмет, методи, поняття, терміни. Світоглядна спрямованість релігієзнавства.

Основні розділи: історія і теорія релігії, філософія релігії, соціологія релігії, психологія релігії, феноменологія релігії, антропологія релігії, культурологія релігії, вільнодумство.

Тема 2. Релігія як предмет дослідження. Походження та форми релігії

Богословсько-теологічний та філософський підходи до вивчення релігії. Особливості наукового методу пізнання релігії. Визначення релігії. Теологічні концепції. Філософські та соціальні інтерпретації. Психологічні та біологічні концепції визначення релігії. Етнологічні

теорії. Елементи і структура релігії. Релігійна свідомість. Релігійна діяльність. Релігійні відносини. Релігійні організації.

Функції релігії. Роль релігії. Релігія як явище духовної культури. Основні типи наукових та богословських теорій походження релігії. Наукові теорії походження релігії. Міфологічна теорія походження релігії (Ф. Мюллер). Анімістична теорія (Е. Тейлор, Г. Спенсер, Г. Купов). Аніматизмічна теорія (Богораз В. Г., Штернберг Л. Я.). Концепція преанімізму (Р. Маретт, Л. Леві-Брюль). Преанімізм Е. Дюркгейма. Магічна теорія Д. Фрезера. Психологічна теорія З. Фрейда. Прамонотеїстична концепція (Патер, Шмідт, Е. Ленг).

Історичний характер релігії. Причини виникнення релігії. Магія. Первісне чаклунство. Соціальна основа магічних обрядів. Фетишизм – вірування у надприродні властивості матеріальних предметів. Анімізм. Анімістичні форми вірувань, які існують у примітивних суспільствах.

Тотемізм. Корені тотемізму. Тотеми та їхня міфологізація. Тотеми в сучасних відсталих племен.

Знахарство. Знахарство як форма релігії. Народна медицина і знахарство. Анімалізм – сукупність магічних обрядів і вірувань. Уявлення про існування родового покровителя у вигляді тварини або рослини. Залишки анімалістичних уявлень у монотеїстичних релігіях.

Аніматизм. Витоки аніматизму. Основа аніматизму – віра в предмети природи, що мають ті ж властивості, що й людина.

Шаманізм як форма релігії. Початки шаманізму. Корені шаманізму, шаманське уявлення про духів. Етапи еволюції шаманізму.

Тема 3. Релігійні системи стародавнього світу

Релігії народів Малої Азії і Східного Середземномор'я.

Релігія стародавнього Єгипту. Релігія античної Греції.

Стародавня римська релігія. Еллінізація римської релігії. Виникнення культу імператора.

Тема 4. Національні релігії

Пізні національні релігії. Загальна характеристика.

Іудаїзм – перша монотеїстична релігія. Соціально-економічні умови виникнення і розвитку іудаїзму, його історичні форми. Сучасний іудаїзм та його напрями. Особливості іудейської догматики, культу. Священні книги іудаїзму: Тора, Танах, Талмуд.

Національні релігії Сходу. Релігія Вед. Брахманізм. Віровчення, культ Упанішад.

Зороастризм, маздеїзм: віровчення, культ, етична система. Священна книга Авеста.

Мітраїзм. Особливості віровчення і культу.

Індуїзм. Походження, віровчення, культ. Основні напрями індуїзму.

Джайнізм. Віровчення, етика джайнізму. Спосіб життя джайнів. Джайнізм в історії Індії.

Сікхізм. Причини виникнення. Віровчення, культ. Релігійно-політична та філософська система сікхізму.

Конфуціанство як соціальне вчення і релігія. Конфуціанство в історії Китаю.

Даосизм. Філософія даосизму. Даосизм в середньовічному Китаї. Пантеон даосизму.

Синтоїзм – японська національна релігія. Особливості синтоїзму, культ. Синтоїстична література. Догматика та обряди державного синто.

Тема 5. Буддизм: історія та сучасність

Умови виникнення та розвитку буддизму. Формування вчення про Будду. Світоглядні основи буддизму. Буддійська філософія – теоретична основа буддизму як релігійної системи, її характерні особливості та етико-практична спрямованість. Центральна концепція буддизму і значення терміну "дхарма". Концепція буддійської Нірвани. Віровчення і культ буддизму.

Буддійський пантеон. Обряди, звичаї, свята. Основні напрями буддизму: хінаяна, махаяна, ламаїзм, їх виникнення та поширення. Основні положення ламаїзму.

Ламаїстська обрядність. Дзен-буддизм: виникнення та поширення. Особливості дзен-буддизму.

Міжнародні буддійські організації. Буддизм в Україні.

Тема 6. Християнство: витоки, еволюція та сучасний стан

Витоки християнства. Соціально-економічні, політичні умови формування християнства. Ідейні джерела християнського віровчення. Новозавітна література про Христа. Формування церковної організації. Вчення ранніх християн. Секти, ересі. Християнські громади і держава. Перетворення християнства на державну релігію Римської імперії. Поширення та еволюція християнства, формування його догматики, культу, символу віри. Біблія як священна книга: історія її виникнення, структура та основний зміст головних частин. Тлумачення Біблії.

Розколи християнства: утворення самостійних церков, поділ на західну і східну; реформація і утворення протестантських церков. Науково-історична, філософська та релігійна оцінка християнства в контексті його двохтисячоліття.

Тема 7. Православ'я

Православ'я. Загальна характеристика. Організаційна структура. Помісні православні церкви. Віросповідні і культові особливості. Регіони поширення.

Введення християнства на Русі і духовна культура східних слов'ян. Феодосій і Нестор. Філософсько-релігійні погляди слов'янофілів: Хом'якова О. С., Аксакова К. С., Кірієвського І. В. Філософсько-релігійні погляди М. Бердяєва, С. Булгакова, Д. Мережковського, В. Розанова, П. Флоренського, С. Франка, П. Струве.

Тема 8. Католицизм

Католицизм – римсько-католицька церква: особливості віросповідні, культові й організаційні. Ватикан і папство. Еволюція соціальної доктрини і соціальної політики Ватикану. XXI Вселенський (II Ватиканський) собор (1962–1965) і політика аджорнаменто (оновлення, пристосовництва). Ставлення Ватикану до національно-визвольного руху, революційних процесів у «третьому світі». Ліві течії католицизму, «теологія визволення».

Східна політика Ватикану. Католицько-православний діалог. Католицизм в Україні, історія та сучасність.

Сучасний католицизм про співвідношення науки, філософії, релігії. Принцип гармонії віри та розуму.

Тема 9. Протестантизм

Ранній протестантизм. Соціально-економічні, політичні, релігійні передумови виникнення раннього протестантизму. Особливості протестантської філософії і теології. Ортодоксальна теологія М. Лютера, Ж. Кальвіна, У. Цвінглі. Догматика, культ та діяльність лютеранства, кальвінізму, англіканства, анабаптизму.

Пізній протестантизм. Ліберальна теологія (Ф. Шлейєрмахер, Е. Трельч, А. Гарнак). «Діалектична теологія» К. Барта, Р. Бультмана, Р. Нібурга. Екзистенціальна теологія П. Тілліха, теологія «мертвого Бога» (Дж. Кобб, Ш. Огден), теологія надії (Ю. Мальтман).

Секти протестантизму. Сучасний баптизм. Віровчення і культова практика баптизму. Історична еволюція баптизму. Баптизм в Україні. Сучасний адвентизм. Есхатологія і хіліазм як основа віровчення і культу. Адвентизм, його специфіка. Сучасне п'ятидесятництво. Екстатизм у віровченні і культурі п'ятидесятництва. Вчення про святий дух. «Хрещення святим духом» (глосолалія). Свідки Єгови. Есхатологія і хіліазм у догматиці єговізму. Теократизм у

вченні і організації "Свідки Єгови". Всеукраїнський союз об'єднань євангельських християн-баптистів (ВСОЄХБ). Всесвітня Методистська Рада (ВМР). Всесвітні релігійні центри.

Тема 10. Іслам

Суспільно-історичні причини виникнення ісламу. Його ідейні джерела. Вплив мусульманської ідеології в арабському світі. Мусульманське віровчення, культ, обряди, свята, принцип єдинобожжя, вчення про передбачення, есхатологія. Коран. Суна. Шаріат. Мусульманське право.

Основні напрями в ісламі: сунізм, шіїзм, харіджизм. Основні напрями мусульманської теології. Мутазіліти. Мутакалімі. Філософія суфізму. Філософська концепція «двох релігій». Шляхи відтворення «істинної релігії» і реформування релігії «спотворення».

Мусульманське сектанство. Іслам в Україні. Зростання впливу ісламу у постколоніальний період. Наслідки сучасної політизації ісламу та ісламізації політики. Фундаменталізм.

Тема 11. Сучасні нетрадиційні релігії

Причини виникнення нетрадиційних релігій і синкретичних культів. Перспективи розвитку і поширення неорелігій.

Релігія і містика. Спільне та відмінне між ними. Різновиди містицизму нового часу. Проникнення містицизму в наукову сферу та поширення його серед молоді.

Характер вірування і діяльність найбільш поширених міжнародних нетрадиційних релігійних організацій: Біле братство, Товариство свідомості Крішні, Товариство трансцендентальної медитації тощо. Езотеричні об'єднання: Реріхівське товариство, Асоціація «Живої етики», послідовники Олени Блаватської, Данила Андрєєва, Олесь Бердника.

Нові релігійні течії та організації в Україні. Богородична Церква. Церква Ісуса Христа святих останніх днів (мормони). Новоапостольська Церква, Помісна Християнська Церква. Церква Христа, Церква Нового Єрусалиму.

Релігії орієнталістського напруму, неозязичництво та сайєнтологічні рухи. Послідовники Саї Баби. Шрі Чинмая. Ото-центр. Вселенська Чиста Релігія. Дзен-буддизм. Нігірен. Аум Сінрікьо. Синтетичні релігії: Велике Біле Братство. Церква Єднання. Всесвітня Віра Бахаї. Езотеричні об'єднання: теософія, Братство Грааля. Рідна Віра, РУНВіра, Собор Рідної віри. Ладовірство. Діанетика. Наука розуму. Християнська наука. Сатанізм. Прогноз неорелігійного процесу.

Тема 12. Релігія в Україні. Сучасне становище християнства в Україні

Дохристиянські вірування українців. Язичницька сакральна культура і її вплив на традиційне православ'я та на сучасні неоязичські вірування. Становлення Християнства на українських землях. Християнство в державі Київська Русь. Православна церква в Україні під владою Литви та Польщі. Берестейська унія. Українська православна церква під владою Москви.

Роль православ'я в історії суспільства, держави, вітчизняної культури: історичні віхи в розвитку православ'я в дореволюційний період; еволюція православ'я в радянському суспільстві – соціально-політична переорієнтація церкви. Науково-історична оцінка 1000-ліття хрещення Русі. Українська автокефальна православна церква та її історія.

Українська греко-католицька церква та її історія. Сучасне становище Української греко-католицької церкви.

Релігійне життя в Україні. Особливості духовного світу сучасного віруючого. Атеїзм і вільнодумство за умов світоглядного плюралізму. Законодавче закріплення свободи совісті. Межконфесійні і внутріконфесійні колізії. Екуменічні та етноінтегративні процеси в українському християнстві. Релігія в державотворчих процесах в Україні. Вплив української

діаспори на релігійні процеси в Україні. Проблема національної церкви в українському відродженні.

Тема 13. Вільнодумство в історії духовної культури

Закономірний характер виникнення вільнодумства. Форми вільнодумства: скептицизм, пантеїзм, деїзм, атеїзм.

Вільнодумство стародавнього Сходу. Вільнодумство у Стародавній Греції та Римі (Демокрит, Епікур, Лукрецій Кир).

Вільнодумство епохи Середньовіччя та епохи Відродження. Особливості прояву вільнодумства на Сході (Омар Хайям, Фарабі, Ібн-Сіна). Вільнодумство в Середньовічній Європі (Ф. Бекон, П. Абеляр). Теорія двоїстої істини (Ібн Ротд, С. Брабантський). Лоренцо Валла, Еразм Роттердамський. Пантеїстичні ідеї вчення Д. Бруно, Л. Ваніні.

Вільнодумство Нового часу. Розвиток природничо-наукових основ атеїзму (Б. Спіноза, Д. Толанд). Атеїзм французьких матеріалістів (Д. Дідро, П. Гольбах, К. Гельвецій, Ж. Ламетрі). Епоха Просвітництва. І. Кант та його критика богословських доказів існування Бога. Суть «Нової» релігії Л. Фейєрбаха. Формування атеїзму К. Маркса та Ф. Енгельса. Політичний атеїзм В. Леніна. Сучасне вільнодумство й атеїзм (К. Ламонт, Б. Рассел, Ж. Сартр, З. Фрейд, Е. Фромм).

Вільнодумство в Україні (Г. Сковорода, Т. Шевченко, М. Дрогоманов, І. Франко, Л. Українка).

Тема 14. Релігія і церква в системі державно-правових відносин

Наукове розуміння свободи совісті. Демократичні принципи нового українського законодавства про свободу совісті та релігійної орієнтації.

Соціальне, юридичне, економічне, ідеологічне забезпечення свободи совісті в Україні. Відокремлення церкви від держави та школи від церкви. Свобода совісті за умов соціалізму. Наслідки порушення свободи совісті в радянський період. Актуальні проблеми державно-церковних відносин у сучасних постсоціалістичних країнах колишнього Радянського Союзу, а також країнах Східної Європи, США, Англії, Іспанії та ін.

Свобода релігійної організації, принципи реєстрації та регламентації діяльності. Місіонерська діяльність. Євангелізація і прозелітизм, їх правове регулювання.

Методи навчання та викладання

При викладанні навчальної дисципліни «Релігієзнавство» використовується своєрідний «мікс» дидактичних традицій та інновацій: від консервативних, академічних методик інформаційно-рецептивної та репродуктивної спрямованості до трансформативно-феноменологічних, пошукових підходів щодо активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів, які передбачають застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції, семінари-дискусії, мозкові атаки, дебати, імітації тощо.

Порядок оцінювання результатів навчання

Порядок оцінювання сформованих компетентностей у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою, а контрольні заходи з оцінювання результатів навчання студентів включають:

поточний контроль, що здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять і оцінюється сумою набраних балів (максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума, що дозволяє студенту складати залік, – 60 балів);

підсумковий контроль у формі семестрового диференційованого заліку.

Поточний контроль успішності навчання студентів з дисципліни «Релігієзнавство» та рівня сформованості у них очікуваних компетентностей, здійснюється у таких формах: робота на лекційних заняттях; участь в обговоренні питань на семінарських заняттях; перевірка есе за заданою тематикою; підготовка аналітичного повідомлення; проведення експрес-опитування; участь у дебатах (полеміці); проведення письмової контрольної роботи.

Поточний контроль успішності навчання у формі роботи на лекційних заняттях здійснюється на кожному лекційному занятті, усно. Поточний контроль у формі участі у дискусії та обговоренні питань семінарських занять здійснюється на усіх семінарських заняттях, усно. *Самостійна робота* студентів у формі *дебатів, підготовки реферативного повідомлення, експрес-опитування* оцінюється за 4-бальною шкалою (4 бали – відмінно, 3 – добре, 2 – задовільно, 1 – достатньо); два рази участь у дебатах, по чотири рази реферативне повідомлення та експрес-опитування за семестр усно. Контроль успішності навчання у формі *презентації есе* за погодженою тематикою здійснюється за 12-бальною шкалою двічі за семестр; захист проводиться на семінарських заняттях в усній формі з наданням письмового тексту. Поточний контроль успішності навчання у формі проведення *письмової контрольної роботи* здійснюється на лекційному занятті 2 рази за семестр; робота оцінюється за 12-бальною шкалою.

Зазначені форми і засоби поточного контролю успішності навчання студентів із навчальної дисципліни «Релігієзнавство» спрямовані на стимулювання їх систематичної поточної навчальної та самостійної роботи, на підвищення об'єктивності оцінювання їхніх знань, запровадження здорової конкуренції між студентами у навчанні, на виявлення і розвиток їхніх творчих і дослідницьких здібностей. Мінімально можлива кількість балів за поточний контроль упродовж семестру – 60.

Підсумковий контроль успішності навчання студентів з дисципліни «Релігієзнавство» та рівня сформованості у них компетентностей, які підтримуються даною компонентою навчального плану, проводиться у формі семестрового диференційованого заліку відповідно до графіку навчального процесу спеціальності.

Семестровий залік – форма оцінки підсумкового засвоєння студентами теоретичного та практичного матеріалу з окремої навчальної дисципліни, що проводиться як контрольний захід. Завданням заліку є перевірка розуміння студентами програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими розділами, здатності творчого використання накопичених знань, вміння формулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни тощо. Під час семестрового контролю у формі диференційованого заліку підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум – 100 балів) визначається як сума (проста) балів за результатами успішності студента при поточному контролі.

Студента слід вважати атестованим, якщо сума балів, одержаних за результатами підсумкової/семестрової перевірки успішності, дорівнює або перевищує 60.

Сумарний результат у балах за семестр складає – «60 і більше балів – зараховано», «59 і менше балів – не зараховано» – та заноситься у залікову «Відомість обліку успішності» з навчальної дисципліни.

Виставлення підсумкової оцінки здійснюється за шкалою, що наведено в таблиці «Шкала оцінювання: національна та ЄКТС».

Форми оцінювання та розподіл балів наведено у таблиці «Рейтинг-план навчальної дисципліни».

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
0 – 100	A	відмінно	зараховано
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D	задовільно	
60 – 63	E		
35 – 59	FX	незадовільно	не зараховано

Рейтинг-план навчальної дисципліни

Тема	Форми та види навчання		Форми оцінювання	Max бал
Тема 1 –2	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 1	Лекція «Релігієзнавство як наука і навчальна дисципліна» та лекція «Релігія як предмет дослідження. Походження та форми релігії»	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 1	Семінарське заняття за темою 1 та за темою 2: 1.1. Становлення поняття «релігія». Основні наукові та богословські теорії походження релігії. 1.2. Елементи та структура релігії. 2.1. Коріння та функції релігії. 2.2. Ранні форми релігії: магія, фетишизм, анімізм, тотемізм, знахарство, шаманізм, анімалізм, аніматизм.	присутність; участь в обговоренні	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Пропедевтичне заняття: ознайомлення з технологічною картою, переліком рекомендованої літератури, вимогами та темами есе тощо		
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 1 та теми 2		
Т	<i>Аудиторна робота</i>			
	Лекція 2	Лекція «Релігійні системи стародавнього світу»	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 2	Семінарське заняття за темою 3: 3.1 Релігії народів Малої Азії і Східного Середземномор'я. 3.2. Релігія стародавнього Єгипту. 3.3. Релігія античної Греції. 3.4. Стародавня римська релігія.	присутність; участь в обговоренні	0,5
	<i>Самостійна робота</i>			
	Питання та	Реферативне повідомлення	усно	4

	завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 3. Підготовка реферативного повідомлення		
Тема 4	Аудиторна робота			
	Лекція 3	Лекція «Національні релігії»	присутність, конспект	0,5
	Семінарське	Семінарське заняття за темою 4:	присутність;	0,5
Тема 5	заняття 3	4.1. Іудаїзм, його виникнення, особливості вірування, культу, організації, еволюція. 4.2. Релігія Вед. Брахманізм: першоджерела, віровчення, культ. 4.3. Індуїзм, його походження, віровчення, культ, основні напрями. 4.4. Джайнізм: виникнення, віровчення, особливості етики. 4.5. Сікхізм: виникнення, віровчення, культ, релігійно-політична система. 4.6. Конфуціанство як соціальне вчення та релігія. 4.7. Даосизм: виникнення, філософія та віровчення, культ, значення в історії Китаю.	участь в обговоренні	
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Експрес-опитування	усно	4
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 4. Підготовка до дебатів (полеміки)		
Тема 5	Аудиторна робота			
	Лекція 4	Лекція «Буддизм: історія та сучасність»	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 4	Семінарське заняття за темою 5: 5.1. Причини виникнення та теоретичні джерела буддизму. Особистість Сідхартхи Гаутами як легендарного засновника буддизму. 5.2. Особливості віровчення, культу, організації буддизму. Тріпітака. 5.3. Основні напрями буддизму та їх особливості: хінаяна, махаяна, ламаїзм, дзен-буддизм. 5.4. Буддизм у сучасному світі. Буддизм в Україні.	присутність; участь в обговоренні	0,5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Дебати	усно	4
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 5. Підготовка до експрес-опитування			
	Аудиторна робота			
	Лекція 5	Лекція «Християнство: витоки, еволюція та сучасний стан»	присутність, конспект	0,5

	Семінарське заняття 5	Семінарське заняття за темою 6: 6.1. Суспільно-історичні причини виникнення та ідейні передумови християнства. 6.2. Зародження та еволюція первісного християнства. Формування церковної організації, секти, ересі. 6.3. Віровчення християн, священні книги. 6.4. Перетворення християнства на державну релігію Римської імперії. Розколи християнства. 6.5. Наукова та релігійна оцінка християнства в контексті його двохтисячоліття.	присутність; участь в обговоренні	0,5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Експрес-опитування	усно	4
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, огляд теоретичного матеріалу з теми 6. Підготовка реферативного повідомлення та есе		
	Аудиторна робота			
	Лекція 6	Лекція «Православ'я»	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 6	Семінарське заняття за темою 7: 7.1. Особливості віровчення, культу, організації православ'я. Помісні православні церкви. 7.2. Введення християнства на Русі та його роль у духовній культурі східних слов'ян. 7.3. Православ'я в Україні, особливості його конфесіонального устрою. 7.4. Модернізм у сучасному православ'ї.	присутність; участь в обговоренні	0,5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Реферативне повідомлення	усно	4
		Презентація есе	усно, текст есе	12
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 7. Підготовка до контрольної роботи		
	Аудиторна робота			
	Лекція 7	Лекція «Католицизм»	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 7	Семінарське заняття за темою 8: 8.1. Особливості віровчення, культу, організації католицизму. 8.2. Соціальна доктрина та соціальна політика Ватикану, ставлення до національно-визвольного руху. 8.3. XXI Вселенський (II Ватиканський) собор і політика оновлення католицизму. 8.4. Католицизм в Україні: історія та сучасність. Греко-католицька церква в Україні.	присутність; участь в обговоренні	0,5
	Самостійна робота			
	Питання та	Контрольна робота		12
Тема 7				
Т				

	завдання до самостійного опрацювання	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 8. Підготовка до експрес-опитування		
Тема 9	Аудиторна робота			
	Лекція 8	Лекція «Протестантизм»	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 8	9.1. Виникнення та особливості віровчення, культу, організації протестантизму. 9.2. Основні напрями раннього протестантизму та їх специфіка: лютеранство, кальвінізм, англіканство, анабаптизм. 9.3. Пізній протестантизм та його особливості: баптизм, адвентизм, п'ятидесятництво, свідки Єгови, методизм та ін. 9.4. Протестантизм в Україні, особливості його діяльності.	присутність; участь в обговоренні	0,5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Експрес-опитування		4
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 9. Підготовка до реферативного повідомлення		
Тема 10	Аудиторна робота			
	Лекція 9	Лекція «Іслам»	присутність, конспект	0,5
	Семінарське заняття 9	10.1. Виникнення ісламу, особливості віровчення, культу, організації. 10.2. Віросповідні джерела ісламу: Коран, Суна, Шаріат. 10.3. Основні напрями в ісламі: сунізм, шиїзм, харіджизм та ін. 10.4. Роль ісламу у сучасному світі, ісламський фундаменталізм. 10.5. Іслам в Україні: стан, перспективи.	присутність; участь в обговоренні	0,5
	Самостійна робота			
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Реферативне повідомлення		4
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 10. Підготовка до дебатів		
	Аудиторна робота			
	Лекція 10	Лекція «Сучасні нетрадиційні релігії»	присутність, конспект	0,5

Тема 12 – 13	Семінарське заняття 10	11.1. Причини виникнення нетрадиційних релігій і синкретичних культур. 11.2. Релігія і містика. Спільне та відмінне між ними. Різновиди містицизму нового часу. 11.3. Характер вірування і діяльність найбільш поширених міжнародних нетрадиційних релігійних організацій: Біле братство, Товариство свідомості Крішни, Товариство трансцендентальної медитації. 11.4. Езотеричні об'єднання: Реріхівське товариство, Асоціація «Живої етики», послідовники Олени Блаватської та ін. 11.5. Нові релігійні течії та організації в Україні.	присутність; участь в обговоренні	0,5	
	Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Дебати		усно	4
		Експрес-опитування		усно	4
		Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 11. Підготовка есе.			
	Аудиторна робота				
	Лекція 11	Лекція «Релігія в Україні. Сучасне становище християнства в Україні» та лекція «Вільнодумство в історії духовної культури»	присутність, конспект	0,5	
	Семінарське заняття 11	12.1. Дохристиянські вірування українців. Язичницька сакральна культура і її вплив на традиційне православ'я та на сучасні неоязичські вірування. 12.2. Становлення Християнства на українських землях. Християнство в державі Київська Русь. 12.3. Роль православ'я в історії суспільства, держави, вітчизняної культури. 12.4. Українська автокефальна православна церква та її історія. 12.5. Українська греко-католицька церква та її історія. 12.6. Релігійне життя в Україні. Особливості духовного світу сучасного віруючого. 13.1. Виникнення вільнодумства, його основні форми: скептицизм, пантеїзм, деїзм, атеїзм. 13.2. Сучасне вільнодумство та атеїзм. 13.3. Вільнодумство в Україні: минуле і сучасність.	присутність; участь в обговоренні	0,5	
	Самостійна робота				
	Питання та завдання до самостійного опрацювання	Реферативне повідомлення		усно	4
Есе				12	
Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з тем 12 – 13. Підготовка реферативного повідомлення.					
Аудиторна робота					
Лекція 12	Лекція «Релігія і церква в системі державно-правових відносин»	присутність, конспект	0,5		

Семінарське заняття 12	14.1. Наукове розуміння свободи совісті. Демократичні принципи нового українського законодавства про свободу совісті та релігійної орієнтації. 14.2. Соціальне, юридичне, економічне, ідеологічне забезпечення свободи совісті в Україні. 14.3. Свобода совісті за умов соціалізму. Наслідки порушення свободи совісті в радянський період. 14.4. Місіонерська діяльність. Євангелізація і прозелітизм, їх правове регулювання.	присутність; участь в обговоренні	0,5
Самостійна робота			
Питання та завдання до самостійного опрацювання	Контрольна робота		12
	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до семінарського заняття, опрацювання рекомендованої літератури з теми 14. Підготовка до контрольної роботи.		

Рекомендована література

Основна

1. Брунько П. В. Релігієзнавство: учебно-методическое пособие / П. В. Брунько, О. Н. Кузь. – Х.: ИД "ИНЖЭК", 2004. – 242 с.

Додаткова

2. Основы религиоведения: Учеб. для вузов / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов [и др.]; под ред. И. Н. Яблокова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Высшая школа, 2001. – 480 с.
3. Ходькова Л. П. Релігієзнавство: Підручник / Л. П. Ходькова. – Львів: Афіша, 2003. – 356 с.
4. Основы религиоведения: Учеб. для вузов / Ю. Ф. Борунков, И. Н. Яблоков, К. И. Никонов [и др.]; под ред. И. Н. Яблокова. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Высшая школа, 2001. – 480 с.
5. Ходькова Л. П. Релігієзнавство: Підручник / Л. П. Ходькова. – Львів: Афіша, 2003. – 356 с.
6. Аринин Е. И. Психология религии: учеб. пособие для студентов специальности «Религиоведение» / Аринин Е. И., Нефедова И. Д. – Владимир: Ред.-издат. комплекс ВлГУ, 2005. – 108 с.
7. Библия: Книги священного писания Ветхого и Нового Завета. – М.: Издание Московской патриархии, 1976. – 1160 с.
8. Брайчевський М. Ю. Утвердження християнства на Русі / М. Ю. Брайчевский. – К.: Наукова думка, 1998. – 259 с.
9. Гараджа В. И. Религиоведение: [учеб. пособ. для студ. вузов и препод. ср. школ] / В. И. Гараджа. – [2-е изд.]. – М.: Аспект Пресс, 1995. – 315 с.
10. Головащенко С. І. Історія християнства / С. І. Головащенко. – К.: Либідь, 1999. – 352 с.
11. Калінін Ю. А. Релігієзнавство: підручник / Ю. А. Калінін, Є. А. Харьковщенко. – К.: Наук. думка, 1998. – 335 с.
12. Каутский К. Происхождение христианства / К. Каутский. – М.: Политиздат, 1990. – 463 с.

с.

13. Коран / пер. с араб. И. Ю. Крачковского; [предисл. В. Беляева, П. Грязневича]. – М.: Раритет, 1990. – 527 с.
14. Релігієзнавство. Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів / за ред. проф. В. Д. Титова. – Х.: Право, 2004. – 272 с.
15. Релігієзнавство: підручник / за ред. В. І. Лубського, В. І. Теремка. – Київ: Академія, 2000. – 408 с.
16. Філософія. Релігієзнавство. Логіка (Теоретичний курс) : навч. посіб. для студентів вищих навчальних закладів / [І. П. Білецький, К. В. Кислюк, І. В. Тарасенко та ін.]. – Х. : ВД "ІНЖЕК", 2008. – 560 с.
17. Элбабян Е. С. Религиоведение: Словарь (Серия Gaudeamus). М.: Академический Проект. 2007. – 637

Інформаційні ресурси

18. Найвидатніші теологи і філософи світу та України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://philsci.univ.kiev.ua/biblio/dict.html>.
19. Справочные материалы, учебники, хрестоматии, энциклопедии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.philosophy.ru/edu/ref/ref.html>.
20. Тексты. Философия, теология XX–XXI вв. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.oba.wallst.ru/library/tema/sc/filos/for/xx_age.htm.
21. Релігієзнавство. Сайт персональних навчальних систем ХНЕУ ім. Семена Кузнеця: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://pns.hneu.edu.ua/course/view.php?id=5175>.